

ЕКОНОМІКА ТА БІЗНЕС-ІННОВАЦІЇ

Підручник

E 40
330.341.1/1

Економіка та бізнес-інновації

Підручник

**За редакцією д.е.н., проф. Л. Г. Мельника,
д.е.н., проф. О. І. Карінцевої**

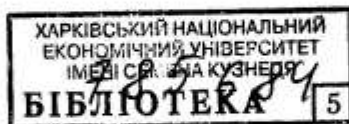
Рекомендовано до видання вченою радою Сумського державного університету як підручник (протокол № 6 від 16 грудня 2021 року)

Рецензенти:

І. М. Грабинський – доктор економічних наук, професор, Львівський національний університет ім. І. Франка, м. Львів;

П. Г. Перерва – доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків;

В. М. Тарасевич, доктор економічних наук, професор, Український державний університет науки і технологій, м. Дніпро

Економіка та бізнес-інновації: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. – Суми : Університетська книга, 2023. – 702 с.

ISBN 978-617-521-033-8

Матеріал, представлений у підручнику відображає сучасні проблеми впливу інновацій на підприємницьку діяльність бізнес-структур. У підручнику розглядаються питання впровадження інновацій в економічних системах, а також наводяться матеріали, що висвітлюють специфіку управління інноваційними процесами. Зокрема, в них розглядаються питання: генерування інновацій на підприємствах, реалізації цифрових трансформацій, інтенсифікації бізнес-процесів в умовах сучасних промислових революцій, формування інноваційних моделей ведення бізнесу, а також інші актуальні в сьогоднішніх умовах питання.

Підручник призначений для викладачів і студентів, а також може бути використаний керівниками підприємств, фахівцями та бізнесменами в їх практичній діяльності.

УДК 330.341.1(075.8)

ISBN 978-617-521-033-8

© Мельник Л. Г., Карінцева О. І. 2023
© ПФ «Видавництво "Університетська книга"»,
2023

ЗМІСТ

Авторський колектив	11
Вступ	12
ЧАСТИНА 1. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ І РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ.....	16
Як Економічна система дізналася, ким вона є.....	17
РОЗДІЛ 1. Фактори і механізми функціонування економічних систем.....	26
1.1 Поняття про економічну систему.....	27
1.2 Квазіенергетичні основи функціонування підприємства ..	35
1.3 Механізми зворотного зв'язку.....	38
1.4 Характеристики стійкості систем.....	44
1.5 Стабільність, стійкість і еластичність системи.....	50
Література	56
Кейс до розділу 1. Поняття інформації та знання	58
Питання та завдання до розділу	60
РОЗДІЛ 2. Організаційні основи формування бізнес- середовища.....	62
2.1 Підприємницька структура як економічна категорія.....	63
2.2 Зміст поняття «підприємницька структура»	67
2.3 Архітектоніка підприємницьких структур.....	70
2.4 Визначальні характеристики сучасних підприємниць- ких структур	78
2.5 Економічний потенціал підприємницьких структур у контексті підвищення конкурентоспроможності	86
2.6 Стратегічні орієнтири системи ефективного управління підприємницькими структурами	91
Література	97
Кейс до розділу 2. Корпоративна культура як необхідна умова формування соціального капіталу сучасного бізнесу....	99
Питання та завдання до розділу	105

РОЗДІЛ 3. Економічна діагностика	107
3.1 Основні поняття економічної діагностики	108
3.2 Класифікація економічної діагностики	113
3.3 Методи оцінки вартості бізнесу	117
3.4 Діагностика поведінки витрат	129
3.5 Діагностика ресурсного забезпечення виробничої діяльності підприємства.....	142
Література	148
• Питання та завдання до розділу	150
РОЗДІЛ 4. Механізми і методи управління в бізнесі	152
4.1 Управління бізнесом	153
4.2 Державне регулювання та підтримка підприємницької діяльності.....	160
4.3 Методи мотивації.....	165
4.4 Механізм господарського управління	178
4.5 Основні риси сучасного управління	187
Література	190
Кейс до розділу 4. Сучасні системи управління продуктивністю компанії.....	191
Питання та завдання до розділу	196
РОЗДІЛ 5. Конкуренція в бізнесі.....	197
5.1 Конкурентна політика та конкуренція.....	198
5.2 Конкурентоспроможність і конкурентна поведінка в бізнесі.....	205
5.3 Оцінка рівня конкуренції на ринку і вибір стратегій поведінки в бізнесі.....	210
Література	218
Питання та завдання до розділу	220
РОЗДІЛ 6. Управління конкурентоспроможністю	221
6.1 Методи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства.....	222
6.2 Оцінка та аналіз конкурентоспроможності підприємства на основі ієрархії її чинників.....	235
6.3 Використання бенчмаркінгу в аналізі та забезпеченні конкурентоспроможності підприємства.....	244

6.4 Особливості оцінювання конкурентоспроможності персоналу.....	252
Література	254
Кейс до розділу 6. Організаційний розвиток підприємства в контексті корпоративної соціальної відповідальності.....	256
Питання та завдання до розділу	260

РОЗДІЛ 7. Стратегічні аспекти управління

підприємством.....	262
7.1 Основи стратегічного управління підприємством.....	263
7.2 Цільові орієнтири в системі стратегічного управління підприємством.....	268
7.3 Формування стратегії розвитку підприємства	277
7.4 Контролінг як інструмент стратегічного управління на підприємстві	287
Література	296
Кейс до розділу 7. Глобальні індекси інноваційності економіки: прогрес України у досягненні цілей сталого розвитку.....	298
Питання та завдання до розділу	303

РОЗДІЛ 8. Управління активами..... 305

8.1 Активи підприємства: сучасні підходи до визначення та структура.....	306
8.2 Ідентифікація та класифікація активів підприємства.....	311
8.3 Моделі управління активами підприємства та функція їх результативності за різних видів менеджменту.....	320
8.4 Політики управління активами підприємства.....	328
8.5 Фактори, що визначають стратегію фінансування активів.....	331
8.6 Стратегії управління активами.....	333
8.7 Застосування ERP-технологій в управлінні підприємством.....	340
Література	347
Кейс до розділу 8. Стратегія розподілу активів на прикладі портфеля фінансових інвестицій	349
Питання та завдання до розділу	351

РОЗДІЛ 9. Основи інноваційного розвитку підприємства	354
9.1 Поняття про розвиток.....	355
9.2 Поняття про впорядкованість системи	362
9.3 Цілеспрямовання як фактор розвитку систем.....	367
9.4 Трансформаційні механізми	371
9.5 Ключова тріада розвитку: мінливість, спадковість, добір	375
Література	384
Кейс до розділу 9. Інноваційний бізнес у сфері охорони здоров'я	386
Питання та завдання до розділу	391
РОЗДІЛ 10. Синергетичні основи управління бізнесом.....	393
10.1 Поняття про синергетичний ефект в економічних системах	394
10.2 Види синергізму в економічних системах	399
10.3 Фактори виникнення і форми прояву синергетичних ефектів	410
10.4 Витрати на досягнення синергетичних ефектів	415
Література	421
Кейс до розділу 10. Підготовка проєктів регіонального розвитку: приватно-публічне партнерство як механізм реалізації інноваційних проєктів.....	423
Питання та завдання до розділу	432
ЧАСТИНА 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-ІННОВАЦІЙ	433
Як Інновація на роботу влаштовувалася	434
РОЗДІЛ 11. Інновації в економіці та бізнесі.....	437
11.1 Поняття про інновації.....	438
11.2 Сутність інновацій	442
11.3 Фінансування інноваційної діяльності.....	446
11.4 Інноваційна ідея для бізнесу	450
11.5 Поняття і склад інноваційної інфраструктури підприємництва.....	452
Література	460

Кейс до розділу 11. Фінансове забезпечення стартового етапу підприємництва	461
Питання та завдання до розділу	470
РОЗДІЛ 12. Проривні технології як основа інноваційного розвитку економічних систем.....	
12.1 Економічна сутність проривних технологій.....	473
12.2 Дія проривної технології в режимі підривної.....	479
12.3 Напрями формування сучасних проривних технологій.....	487
12.4 Соціально-економічні ефекти від впровадження проривних технологій.....	496
Література	507
Кейс до розділу 12. Соціальне підприємництво і соціальні підприємства: особливості, місія, проблеми.....	513
Питання та завдання до розділу	519
РОЗДІЛ 13. Зміст сучасних інноваційних трендів в економіці та бізнесі.....	
13.1 Поняття про тренд.....	522
13.2 Види і зміст соціально-економічних трендів.....	526
13.3 Характеристика мегатрендів	529
13.4 Характеристика метатрендів.....	535
13.5 Фазовий перехід і сучасні промислові революції.....	539
Література	549
Кейс до розділу 13. Розвиток інноваційного підприємництва в біогазовій енергетиці	552
Питання та завдання до розділу	557
РОЗДІЛ 14. Інноваційні проекти в бізнесі.....	
14.1 Поняття проекту	560
14.2 Концепція проекту	562
14.3 Життєвий цикл проекту	566
14.4 Грошові потоки інвестиційного проекту	582
14.5 Аспекти проектного аналізу.....	587
Література	593
Кейс до розділу 14. Проектний підхід в організації виробничої діяльності	594
Питання та завдання до розділу	598

РОЗДІЛ 15. Стартапи як основа реалізації інновацій	599
15.1 Що таке стартап і його особливості	600
15.2 Етапи реалізації стартапу	609
15.3 Життєвий цикл стартапу.....	618
Література	623
Кейс до розділу 15. Соціальний стартап М. Юнуса у сфері мікрокредитування бізнесу.....	625
Питання та завдання до розділу	630
РОЗДІЛ 16. Бізнес-моделі ведення бізнесу і реалізації інновацій	631
16.1 Від бізнес-процесів до бізнес-моделей.....	632
16.2 Теорії розвитку моделювання бізнес-процесів.....	637
16.3 Концепції та форми бізнес-моделей.....	643
16.4 Процедура побудови бізнес-моделей	647
Література	655
Кейс до розділу 16. Приклади специфічних бізнес-моделей ..	656
Питання та завдання до розділу	659
РОЗДІЛ 17. Виклики для економіки і бізнесу в умовах Третьої, Четвертої і П'ятої промислових революцій.....	660
17.1 Поняття про Третю, Четверту і П'яту промислові революції.....	661
17.2 Технологічні виклики	665
17.3 Економічні виклики	669
17.4 Організаційні і соціальні виклики	672
17.5 Кібернетичні виклики	683
Література	687
Кейс до розділу 17. Контури Третьої і Четвертої промислових революцій: досвід Норвегії або шлях від нафтової свердловини до зеленої енергії	693
Питання та завдання до розділу	696
Висновки	698